
két novella

SZÜGYI ZOLTÁN

A FEKETE SZEMÜVEG DALA

Hallgattuk a vak harmonikást, napokig üldögéltünk háttal egymásnak. Néztünk egy pontba vagy üvegbe, egymásnak háttal, napokig, egy képet néztünk, aztán egy másikat és egy kifeszített fehér vásznat. Ajka szőrszárait, fekete szemüvegét egy pontba helyezte, vagy üvegbe, mellénk, napokig, háttal egymásnak. Lábunkról esőcseppek csorogtak a földre. Néztük a felduzzadt tócsát, lassan továbbfolyt egy nagyobb tócsába, néztük, megáll-e. Napokig. Tenyerünket összecsuhtuk, egy pontba néztünk, vagy üvegbe, háttal egymásnak, görcsbe feszítve, a megdagadt tócsa szélei felszálltak a madarakkal. Néztük a plafont és az eget, a tócsa széleit madaraink tollával. Szemünket egy pontba vagy üvegbe dugtuk, a kifeszített fehér vásznon kirajzolódtak a lábunkról lecsurgó esőcseppek.

Harmonikás.

Harmonikás.

Napokig üldögéltünk háttal egymásnak, ő csak a fejét mozdította el, zöld sapkát takarva árnyékával. Próbáltuk elmondani neki, gyufát gyújtott, keresni indult bennünket, napokig háttal egymásnak, elfújta a lángot, azt mondta, a nagyharangok mind némák és a madarak is eltűntek. Néztük a plafont és az eget, merre repültek a nagyharangok, egy pontba vagy üvegbe, arca üregeiben kigyulladt egy fény, majd még egy, két fáklyavivő fészkelte be magát a gödrökbe, nyolcvan katona mellé. Azt mondta, hó van a hegyeken, és itt, lábunk alatt a tócsa mélyén, néztünk abba az egy pontba vagy üvegbe, szélei feldagadtak, csak a lábunkról lecsorgó esőcseppek voltak. Felemelte harmonikáját, a fehér vásznon ujjai megmeredtek, gondoltuk, lecsepegnek a földre, egy tócsába, nézzük a megdagadt tócsát, ahogy továbbfolyik egy nagyobb tócsába. Egy pontban vagy üvegben, a szögesdrót árnyékát néztük napo-

kig, a ruhaszárító-kötél és vadrózsa árnyékát, egy lepke megpróbálta átugrani. Levette kezét tarkójáról, és levest szedett, a fehér vászon, a tócsa megdagadt szélei, a lábunkról lecsorgó esőcseppek a földre hulltak.

Fekete.

Fekete.

Emlékszem.

Emlékszem.

Fekete.

Fekete.

Háttal egymásnak, egy pontba vagy üvegbe, ház nélkül, pókhálót szedtünk vassal körülverve, napokig egy pontban vagy üvegben, egymásnak háttal. A lovat nézte, egy lovat a ház elé kötve, a madarak alatt és a nagyharang alatt, a megdagadt tócsa széleiben nyolcvan katona, mondta, „egy szál csokorba kötött díszsinór homlokán, népdalokat énekeltünk”. Repült, repült, kissé meggyörnyedve csapkodott át a víz felett, fehér homlokára csönd borult, máskor is napokig kopott ruhájában temetésre járt, elment a pap, a rokonság arcával végigsimította harmonikáját, ujjait a sírkőbe fúrta, nem katonaruhában, egymásnak háttal, fekete szemüveg nélkül, egy pontban vagy üvegben. Papírdarabok takarták el testünket, a sorok között lélegeztünk bőrünkkel és kezeinkkel. Hallottuk egy mesében, mert fehér volt minden, azt hitte, hogy tél van és megfagyott, zsebkendőt húzva tüdejére kiköpött a kőre. Lassan lecsordult fejről egy csepp, végigcsúszott az üvegen, ott csúszik, jégvirágokat visz a temetőbe, mikor kopott ruhájában temetésre jár, elment a pap, a rokonság arcával ujjait a sírkőbe fúrja, egymásnak háttal napokig. A kifeszített fehér vászonnal együtt kísértük útját, mint a madaraknak, szállnak egy pontban vagy üvegben, levegőt borzolva, tollaik helyett a megdagadt tócsa szélei és a kifeszített fehér vászon játszódtak el a lábunkról lecsorgó esőcseppek szerepei, az emberekre téve fekete szemüvegét napokig üldögélve, háttal egymásnak.

Harmonikás.

Harmonikás.

Fekete.

Fekete.

Emlékszem.

Emlékszem.

Fekete.

Fekete.

A lepkék nélkül.

A lepkék nélkül.

Erőteljesen húzta, egy pontba vagy üvegbe, lehajtotta fejét ő is, szét akarta tépni a nagy zúgást, társaival a szilánkokat, a füttyülést hallották tisztán, először a tifuszost, a szép ápolónőt, azt mondta, hó van a hegyeken és lábunk alatt a tócsa mélyén. Egy szakadékbán a temetések előtt nyolcvan katonával, egy pontban vagy üvegben, lehajtotta fejét ő is, szét akarta tépni először a tifuszost, a szép ápolónőt. Itt vannak, néhány fa után a fehér vászon alatt ott előttünk egymásnak háttal napokig, nem katonaruhában, kezet fog velük, mélyen beszívta tüdejébe, ott előttünk egy pontban vagy üvegben a fehér papírokkal testünkön, mesét mondtunk bezárt arccal a fehér vászonra meredve, lábunkról lecsorgó

esőcseppek, tócsa megdagadt szélei, végigsimította arcát, a ráhulló fehér papírok eltakarták testét, a sorok között lélegzett, hosszú szünet után. Egymásnak háttal, a plafont és az eget néztük, merre repültek a nagyharangok, egy pontba vagy üvegbe, a kifeszített fehér vásznon, lehajtotta fejét, egy kis téren a felborult csészék előtt, erőteljesen húzta a nagy zúgást, a szilánkokat, először a tifuszost, a szép ápolónőt, a kifeszített fehér vásznon napokig háttal egymásnak. Rándította lábát, előrelépett, kizárta a világot, beködösödött szemüvegét egy pontba vagy üvegbe tette, egymásnak háttal napokig. Elfújta a lángot, mondta, a nagyharangok elnémultak, a madarak is, hó van itt a lábunk alatt a tócsa mélyén. Vártuk, ujjai mikor csöppennek le a megdagadt tócsa széleibe, hogy továbbfolyjanak egy nagyobb tócsába, egy pontba vagy üvegbe, emlékeztünkbe, szemünkbe.

A lepkék nélkül.

A lepkék nélkül.

Fekete.

Fekete.

A lepkék nélkül.

A lepkék nélkül.

Harmonikás.

Harmonikás.

A lepkék nélkül.

A lepkék nélkül.

Egy sziget.

Egy sziget.

A lepkék nélkül.

A lepkék nélkül.

Ujjait a fehér vásznonra tette, néztük a plafont és eget, ujjait a plafonon és az égben, napokig, azt mondta, lejár a vízért, nyolevan katona katona-ruhában egy árokban, arca ráncait árverésre adta, ujjával a fehér vásznon néztük az eget és a plafont, egy pontban vagy üvegben, egy képet, aztán egy másikat és a kifeszített fehér vásznot. Azt mondta lejár a vízért, a nagyharangért, a madarakért. Elrepültek. Néztük a plafont és eget, ujjait a plafonon és az égben, hova repült a nagyharang. A lehulló fehér papírdarabok sorai között lélegzett a föld.

Mereven állt, egy pontban vagy üvegben előttünk, egymásnak napokig háttal, himnuszát hallgatta, először a tifuszost, mindannyian mereven álltak, tél volt, tócsánk alján megfagyott hó, hasaltak abban az árokban a zúgás előtt, a szilánkok előtt, kopott kabátja előtt a temetésen, egy szilánk fekete szemüveget szült, a feldagadt tócsa szélei, néztük megáll-e. Napokig. Még mindig egy helyben állt, megfagyott barátja sírja és minden sír a temetőben a lábunkról lecsurgó esőcseppek, fekete szemüveggel kereste a helyet, nyolevan katona a szabadékban egy pontban vagy üvegben, merre repült a nagyharang háttal egymásnak.

Egy sziget.

Egy sziget.

Fekete.

Fekete.

A tenger.

A tenger.

Pont vagy üveg.
Pont vagy üveg.
Harmonikás.
Harmonikás.
A tenger.
A tenger.
Pont vagy üveg.
Pont vagy üveg.
A lepkék nélkül.
A lepkék nélkül.
Pont vagy üveg.
Pont vagy üveg.

Hallgattuk a vak harmonikást, napokig üldögéltünk egymásnak háttal. Elfújta a lángot, néztünk egy pontba vagy üvegbe, azt mondta, hó van a hegyeken, a nagyharangok, és itt a lábunk alatt a tócsa mélyén. A folyók most szűkek, felszállnak a madarakkal, megfagyasztva a fatörzseken. Hangszerén csillogott a fény, kissé fáradtan, a plafont és az eget néztük, egy pontban vagy üvegben, a fehér vásznon napokig, fekete szemüvegét belevéste az emberekbe. Hallgattuk, napokig üldögéltünk egymásnak háttal, egy képet néztünk, aztán egy másikat és egy fehér vásznat, lábunkról esőcseppek csorogtak a földre. Néztük a megdagadt tócsát, háttal egymásnak, görcsbe feszítve, a felduzzadt tócsa szélei felszálltak a madarakkal. Néztük a plafont és az eget, a tócsa széleit madaraink tollával. Szemünket egy pontba vagy üvegbe dugtuk, a kife-szített fehér vásznon kirajzolódtak lábainkról lehulló képeink.

Harmonikás.

Harmonikás.

Fekete.

Fekete.

A lepkék nélkül.

A lepkék nélkül.

Egy sziget.

Egy sziget.

A tenger.

A tenger.

Pont vagy üveg.

A HARANGOK TÁNCA

Esténként, mikor kiültünk a hegycsúcsokra a tejutat nézni, mindig kérdezték tőlünk, miért csak mi nézzük, és mi nagyokat bólogatva ültünk ott a hegycsúcson, a mélybe lógatva lábainkat. Csodálkoztunk az embereken, valamilyen furcsa mintákat láttunk a testükön, néhol erősebben rajzolódott ki, lehet, hogy sűrűbb festékekkel vagy enyvvel erősítették oda őket.

Néha hangok is szűrődtek hozzánk, a tárgyak zörejei, ritkán a nagyharangot is hallottuk menet közben. Egyikünk megjegyezte, milyen szépen hangzik ez:

... a nagyharang pedig elütötte az időt, úgy, ahogy a rendes falusi harangok szokták, kondul egyet, még egyet, még egyet, még egyet, sokat kondul, majd lassan beleszorul a toronyba...

Néztük a csöppeket, hogy hullanak már csillogó tenyerünkbe. Ott lenn valaki fehérre meszelte a piros foltokat, pedig szerettünk oda járni, néha kaptunk egy kis lepényt, vagy egy-egy sárguló barackot a kötélfonótól. Néztük a csöppeket. Ott lenn a cigánygyerekek vért birkóztak és sárcsizmát húztak egymásra, madártojást vittek a kötélfonónak. Télen, ha hó volt, hóembert csináltak. Fehér tornacipőkben lépkedtünk át a gömbökön, abba a kis kék gömbbe, mint egyszer egy temetésen, a gömbökön át néztük a füvet kaszáló embereket, valamilyen furcsa mintákat láttunk a testükön, ahogy lépkedtünk a gömbökön át abba a kék gömbbe. Megkérdeztük, milyen ünnep van, ott lenn a cigánygyerekek akkor már vért birkóztak, még nem volt nyolc óra, de a gömbök eljöttek értünk, mint mindig, vasárnap és néha hétköznap is.

Néztük az utcákat, a záport, a csenedesedő esőt, a napsütést, néztük az embereket, egyszer még párbajra hívjuk az esőt.

Nem szerettük ezeket a mintákat a falon, sem a kályhacsövön. Nem szerettük őket a tükrön, a szekrényüvegen, a villanygőz körül, az ágyhuzaton, a fiókokban, a hajókon, a kulcson, a fehér és kék plafoncsík alatt, a fehér tornacipőkön, nem szerettük ezeket a mintákat a falon, sem a kályhacsövön.

Ezüstszáját kitéve harapott bele a szürkeségbe, szétfolyt az apró ezüstfejek között, mintha az övé lenne a szürkeség meg minden más. Felfelé fordította ezüst oldalát, tudta, a harang alá bújva is aludhat, mint a megbarnult lepkefogók a vashíd alatt.

Láttuk a meszesvödörbe mártott falvakat.

Népdalokat énekeltek, hozzájuk jártak tarhót vásárolni. Népdalokat énekelve fejték három birkájukat, hogy tarhót csináljanak. Mikor már csak a templomtorony állt ki az árból, fateknővel jártak be a harangszóra, ha időnként a szél megrángatta a köteleket. Még most is a fateknőben várják a tengerről jövő szeleket, hogy bevezhessenek a torony mellé, meghallgassák a harangok kongását, ha a szél megrángatja a köteleket.

Újra látni kezdtünk, és nagyon megörültünk neki, befestettük nővérünk gyerekét, szép lesz, ha megtalálják, kék, piros, zöld, sárga, rózsaszín...

Últünk a hegycsúcsokon, a tejutat nézve és a mélybe lógatva lábainkat láttuk:

egy torony kinőtt a barázdát húzó ekevasból

Últünk a hegycsúcsokon, a tejutat nézve és a mélybe lógatva lábainkat láttuk.

Álltunk ott fehér tornacipőkben a gömbök előtt, csak néztük, hogy lebegnek az időben. A folyókat szoktuk így nézni, aranyhalakat keresve az iszap alatt. Egyszer, emlékszünk, meztelenül elfoglaltunk egy szigetet, még nem apadt le a víz.

Esténként, mikor kiültünk a hegycsúcsokra a tejutat nézni, mindig kérdezgették tőlünk, miért csak mi nézzük, és mi nagyokat bólogatva ültünk ott a hegycsúcsokon, a mélybe lógatva lábainkat. Csodálkoztunk az embereken, valamilyen furcsa mintákat láttunk a testükön, néhol erősebben rajzolódtak ki, lehet, hogy sűrűbb festékkel vagy enyvvvel erősítették oda őket.

Holnap, ha netán megvirrad, tánkra hívjuk a harangokat.